

Monitoring van studiekosten in het hoger onderwijs

De Socialistische Partij heeft onderzoek gedaan naar de studiekosten in het WO, HBO en MBO. Gisteren werden de resultaten gepubliceerd.¹ Naar aanleiding daarvan wordt aanbevolen dat opleidingen de aanstaande studenten duidelijker voorlichten over de studiekosten die hun te wachten staan. Volgens het normbudget van het ministerie bedragen de studiekosten voor WO- en HBO-studenten 640 en voor MBO-studenten 560 euro per cursusjaar (exclusief het collegegeld).² Voorheen heeft ook het ISO al vastgesteld dat vele studenten met dit normbudget niet uitkomen.³ Het zou redelijk zijn dat aanstaande studenten via de studievoorlichting worden gewaarschuwd als de studiekosten van een opleiding dit normbedrag overschrijden. Wat de WO- en HBO-opleidingen betreft, stelt de Socialistische Partij voor in het accreditatieplan op te nemen dat visitatiecommissies één keer in de zes jaar de kwaliteit van de studievoorlichting controleren. Desgevraagd zegt het accreditatieorgaan NVAO (bij monde van haar woordvoerder) dat zij alleen de kwaliteit van de **opleidingen** beoordeelt en dat de kwaliteit van de **studievoorlichting** toch echt iets anders is.⁴ Heeft zij gelijk?

Behoort controle op de kwaliteit van de studievoorlichting tot de taak van de NVAO? De woordvoerder heeft in elk geval gelijk als hij bedoelt dat de kwaliteit van de studievoorlichting niet is opgenomen in het bestaande, van hogerhand vastgestelde accreditatiekader van de NVAO. De visitatiecommissies mogen dat aspect dus niet meenemen in hun kwaliteitsbeoordeling. Het toezicht op de kwaliteit van de studievoorlichting berust momenteel **bij de Onderwijsinspectie**. Die moet namelijk controleren of de instellingen zich aan de wet houden. Volgens de wet (art. 7.15 WHW) moet het instellingsbestuur ervoor zorgen 'dat het onderwijsaanbod en andere relevante informatie tijdig openbaar worden gemaakt, zodanig dat de aanstaande student zich een goed oordeel kan vormen over de inhoud en de inrichting van het onderwijs en de examens'. Als men vindt dat aanstaande studenten onvoldoende worden voorgelicht over de studiekosten, dan kan men dus met z'n klachten bij de inspectie terecht.

Behoort controle op de kwaliteit van de studievoorlichting tot de kwaliteitszorg? Maar de NVAO-woordvoerder suggereert méér, namelijk dat wijziging van het accreditatiekader niet wenselijk is omdat de kwaliteit van de studievoorlichting aan aanstaande studenten niet tot de kwaliteitskenmerken van de desbetreffende opleiding behoort. Of abstracter: de kwaliteit van de productvoorlichting aan potentiële kopers is volgens de NVAO-woordvoerder geen aspect van de productkwaliteit. Tegen deze stelling valt wel wat in te brengen.

- Eén van de indicatoren van productkwaliteit is: tevredenheid van de gebruikers. Klanttevredenheid wordt onder meer bepaald door de mate waarin het product aan hun verwachtingen voldoet. Door geflatteerde productvoorlichting worden bij potentiële kopers te hoge verwachtingen gewekt en dat zal tot ontevredenheid bij de gebruikers leiden. In een kwaliteitsaudit zijn de volgende vragen dus zeker relevant: komt de opleiding voldoende tegemoet aan de verwachtingen van de studenten? Zoneen, a) heeft zij onderzocht of de opleiding aan hun verwachtingen moet worden aangepast, b) heeft zij onderzocht of de aanstaande studenten adequaat worden voorgelicht over wat ze van de opleiding kunnen verwachten en c) heeft zij onderzocht of ze met reële verwachtingen aan hun studie beginnen? Om die vragen te kunnen beantwoorden moet de opleiding een goed systeem van interne kwaliteitszorg hanteren, waarbinnen mede getoetst wordt of de aanstaande studenten adequaat worden voorgelicht.
- De kwaliteit van de gediplomeerden en het numerieke opleidingsrendement wordt niet alleen bepaald door de examinering en de selectie tijdens de opleiding, maar ook door de zelfselectie aan de poort. Door de studievoorlichting aan aanstaande studenten kan de opleiding tegengaan dat er ongeschikte studenten instromen. Ook kan zodoende worden voorkomen dat er studenten instromen die iets van de opleiding verlangen dat zij niet te bieden heeft en die derhalve het risico lopen na binnenkomst gedemotiveerd te raken. De kwaliteit van de studievoorlichting is dus van invloed op de kwaliteit van de instroom, de kwaliteit van het onderwijs- en studieproces, en de kwaliteit van uitstromende gediplomeerden.

Studiekosten als kwaliteitsaspect van een opleiding. Een andere vraag is of er geen goede argumenten zijn de studiekosten als een zelfstandig aspect van de opleidingskwaliteit te beschouwen. Abstracter: moet men de gebruikskosten van een product als een aspect van productkwaliteit beschouwen? Andersgezegd: moet men het gebruiksgemak (negatief: het aantal kilocalorieën lichaamsarbeid dat ik per vierkante meter gezogen vloeroppervlak verbruik) als een kwaliteitskenmerk van een stofzuiger beschouwen? is het stroomverbruik per vierkante meter gezogen vloeroppervlak een kwaliteitskenmerk van een stofzuiger?

en is het numeriek opleidingsrendement (het aantal verblijfsjaren dat men nodig heeft om 180 studiepunten te behalen) een kwaliteitskenmerk van een opleiding? Voor mijn gevoel mogen de gebruikskosten wel degelijk worden meegewogen in het oordeel over de kwaliteit van een opleiding, in zoverre ze veel hoger (dan wel veel lager) zijn dan men in redelijkheid zou mogen verwachten. Er is dus best iets voor te zeggen om de studiekosten als kwaliteitsaspect voor de accreditatie van een opleiding op te voeren en te eisen dat een gevisiteerde opleiding opgave doet van de studiekosten en afwijkingen van het OCW-normbudget motiveert.

Wes Holleman
weblog onderwijs 7-11-2007
www.onderwijsethiek.nl

---

¹ http://www.sp.nl/nieuwsberichten/4900/071106-steeds_meer_studiekosten_rechtstreeks_op_bordje_student.html

² http://www.vssd.nl/vssd2/index.php?option=com_content&task=view&id=241&Itemid=117

³ <http://www.iso.nl/HISTORIE/Bestuur20042005/Persberichten/28oktober2004Studiekosten90hogerdan/abid/436/Default.aspx>

⁴ Eveline Bijlsma op Spitsnet.nl (5/11/2007). URL:
http://spitsnet.nl/nieuws.php/1/7423/online/sp_studentsen_betalen_zich_blauw.html?p=rubriek1